

ผลการใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิดต่อพฤติกรรมการสะท้อนคิดการฝึก
ในรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

The Effects of Using Reflective Journals on Reflective Practice Behaviors
in the Nursing Administration Practicum among Fourth-Year Nursing Students

จิตรลดา ปิริยาสารณ์^{1*}, Hasanah Pairoh², Muhammad Kamil Che Hasan²
jitlada Piriyasart^{1*}, Hasanah Pairoh², Muhammad Kamil Che Hasan²

¹มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี,

¹Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Pattani Campus

²Kulliyah of Nursing, International Islamic University Malaysia

(Received: December 2, 2024; Revised: July 20, 2025; Accepted: August 12, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาแบบผสมวิธีเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) ประกอบด้วยวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลอง กลุ่มเดียววัดเฉพาะหลังการทดลอง และวิจัยเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้แบบบันทึกพฤติกรรมการสะท้อนคิดการฝึกในรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างในการเก็บวิจัยเชิงปริมาณ คือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 43 คน กลุ่มตัวอย่างในการเก็บวิจัยเชิงคุณภาพ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกการสะท้อนคิด แบบพฤติกรรมสะท้อนคิด และแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการศึกษา พบว่า

1. หลังการใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิด นักศึกษามีพฤติกรรมการสะท้อนคิดมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .001$)

2. วิธีการจัดการตนเองที่ดีขณะฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล พบว่า การใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิด ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเตรียมความพร้อม การมีภาวะความเป็นผู้นำ และการเป็นพยาบาลมืออาชีพ

ดังนั้น จากระดับพฤติกรรมการสะท้อนคิดอยู่เหนือเกณฑ์ที่กำหนด คณะพยาบาลศาสตร์ควรพิจารณาใช้การสะท้อนคิดในการเรียนการสอนทางพยาบาล เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อทักษะวิชาชีพ และส่งเสริมการเป็นผู้นำและการคิดเชิงวิพากษ์

คำสำคัญ: แบบบันทึกการสะท้อนคิด พฤติกรรมสะท้อนคิด นักศึกษาพยาบาล การจัดการตนเอง

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: jitlada.p@psu.ac.th)

Abstract

This study employed an explanatory sequential mixed-methods design, consisting of a quantitative quasi-experimental one-group posttest-only approach and qualitative research. The objective was to examine the effects of using reflective journals on reflective practice behaviors in the nursing administration practicum. The quantitative sample comprised 43 fourth-year nursing students, while the qualitative sample included 7 students. Research instruments consisted of reflective journals, a reflective behavior assessment form, and a focus group interview guide. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, and qualitative data were analyzed using content analysis. The results showed as follows.

1. After using reflective journals, students demonstrated reflective practice behaviors above the 75% criterion with statistical significance ($p\text{-value} < .001$).

2. Effective self-management during the nursing administration practicum was enhanced by the use of reflective journals, which supported students in preparation, leadership development, and professional nursing practice.

In conclusion, as students' reflective practice behaviors exceeded the specified benchmark, nursing faculties should consider incorporating reflective practice into nursing education. This approach has the potential to foster positive professional attitudes, critical thinking, and leadership skills among nursing students.

Keywords: Reflective Journal, Reflective Practice Behaviors, Nursing Students, Self-management

บทนำ

การสะท้อนคิด (Reflection) หมายถึง กระบวนการคิดใคร่ครวญอย่างถี่ถ้วนเป็นการคิดไตร่ตรองทบทวนย้อนกลับไปในประเด็นหรือประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อเปลี่ยนประสบการณ์เหล่านั้นให้เป็นการเรียนรู้และความรู้ซึ่งจะเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองและแนวคิดใหม่ โดยอาศัยการคิด กระบวนการทางปัญญาและทัศนคติเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ รวมทั้งเป็นการสำรวจตนเอง เพื่อค้นหาว่าตนเองรู้และไม่รู้อะไร จนนำไปสู่ความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น (Chaisa & Janwijit, 2020) ในการสะท้อนคิดจะต้องคิดอย่างมีวิจารณญาณมองปัญหาด้วยมุมมองที่หลากหลาย และตระหนักถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเอง กิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การเขียนบันทึกสะท้อนคิดช่วยพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 หลายด้าน โดยเฉพาะทักษะทางปัญญา ซึ่งการสะท้อนคิดจะช่วยพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเอง (Chaisa & Janwijit, 2020) เมื่อผ่านการเขียนนักศึกษาจะเริ่มทบทวนตนเอง เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในประเด็นที่เป็นจุดที่พัฒนาได้ ทำให้การเขียนบันทึกครั้งต่อไปมีความครอบคลุมและเน้นประเด็นสำคัญมากขึ้น ดังนั้นการนำแนวคิดการสะท้อนคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถด้านความคิดและการแก้ไขปัญหาในการพยาบาล โดยเฉพาะพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจทางคลินิก เพราะการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนได้ทบทวนและนำข้อมูลวิเคราะห์โดยมีการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ พัฒนามุมมองต่อสถานการณ์ทางเลือกในการดูแลและแก้ปัญหา (Edelen & Bell, 2011) ฝึกการสร้างข้อสรุปซึ่งทำให้เข้าใจเนื้อหาและเข้าใจตนเองมากขึ้น และยังช่วยให้มั่นใจในการพัฒนาตนเองต่อวิชาชีพพยาบาลในอนาคต (Suthayakorn, Buatee, Khamkon, & Tankasem, 2023)

การเรียนการสอนรายวิชาการรหัส 993-494 ปฏิบัติการบริหารการพยาบาล เป็นวิชาที่สำคัญเพื่อนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพพยาบาล บทบาทหน้าที่ที่นักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติในรายวิชา ได้แก่ บทบาทตำแหน่งหัวหน้าเวร/

หัวหน้าทีม (In-charge) และบทบาทตำแหน่งสมาชิกทีม (Member) โดยมีการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ปฏิบัติต่างก็เกิดความพอใจ โดยมีการประสานงานกับสหวิชาชีพ และการวิเคราะห์ความเสี่ยง การฝึกทักษะการปฏิบัติงานดังกล่าวส่งผลให้นักศึกษาเกิดความเครียดและวิตกกังวลในการปฏิบัติงาน อันเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์และขาดความมั่นใจ (Tantalanukul & Wongsawat, 2017) การให้นักศึกษาสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (Reflective Journal) ของตนเองเป็นการประเมินตนเองในทุกสัปดาห์ขณะฝึกปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีอาจารย์นิเทศร่วมพูดคุยกับนักศึกษาหลังการขึ้นฝึกปฏิบัติงานทุกวัน (Post-conference) เพื่อนักศึกษาได้นำผลการสะท้อนกลับไปปรับปรุงการปฏิบัติการพยาบาลของตนเอง

การศึกษานี้จึงได้นำการจัดการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิดมาใช้ในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยนำกรอบแนวคิดการสะท้อนคิด 6 ขั้นตอนของ Gibb (1988) มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การเรียนรู้เป็นแนวทางในการบันทึกการสะท้อนคิดและการสนทนากลุ่ม ช่วยให้การศึกษากฎปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในวิชาบริหารการพยาบาลมีการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาฝึกทักษะการปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลการใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กับเกณฑ์ร้อยละ 75
2. เพื่อศึกษาวิธีการจัดการตนเองที่ดีขณะฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

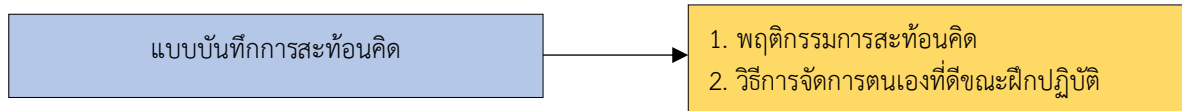
สมมติฐานวิจัย

หลังใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิด นักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มีคะแนนพฤติกรรมการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติมากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ได้นำเอาแนวคิดกระบวนการสะท้อนคิดของ Gibbs (1988) มาใช้ซึ่งได้อธิบายไว้ว่าการสะท้อนคิดเป็นกระบวนการคิดทบทวนและพิจารณาด้วยความละเอียดถี่ถ้วนอย่างมีสติต่อเหตุการณ์และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เกิดขึ้นได้สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการสะท้อนคิดไปใช้ในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม หรือนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมุมมองการเรียนรู้ในอนาคตอย่างมีความหมาย ทั้งยังช่วยให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และเพิ่มทักษะการสื่อสาร (Ahmadpour, Shariati, & Moghadam, 2025) ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในการติดต่อประสานงานในทีมวิชาชีพ การสะท้อนคิดที่ Gibbs ได้เสนอไว้ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. การบรรยายที่เกิดจากความรู้สึก รวมถึงข้อเท็จจริงที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์นั้น ๆ 2. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน โดยการสะท้อนการคิดจากการสังเกต ความรู้สึก และการรับรู้ 3. การประเมินวิเคราะห์ประสบการณ์ร่วมกันว่าเป็นไปในทางดีหรือไม่ดี 4. ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์โดยภาพรวม 5. สรุปแนวคิดและวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยใช้เหตุผลประกอบ 6. การวางแผนเพื่อนำไปใช้ และได้้นำแนวคิดการสะท้อนคิดของ

Gibbs มาปรับโครงสร้างขั้นตอนการสะท้อนคิดใหม่ให้เป็น 4 ขั้นตอน โดยยังคงยึดของ Gibbs เป็นแนวทางหลักคือ 1. การระบุปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น 2. ผนวกรวมการพิจารณาความรู้สึกรู้สึกและการประเมินการกระทำของตนเอง เพื่อให้เข้าใจประสบการณ์ในภาพรวมอย่างรอบด้าน 3. รวมการวิเคราะห์และสรุปข้อเรียนรู้จากเหตุการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และ 4. การวางแผนแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการกระทำในอนาคต เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่คล้ายกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมวิธี (Mixed Methods) Explanatory Sequential Design โดยใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดหลังการทดลอง (One-group Posttest-only Design) นำการวิจัยเชิงคุณภาพ มี 2 ระยะโดยเริ่มต้นจากการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ก่อนเพื่อตอบคำถามวิจัยหลัก จากนั้นจึงตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่ออธิบายผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยเชิงปริมาณ ระยะเวลาดำเนินการในช่วงเดือนธันวาคม ปีการศึกษา 2566 ดังนี้

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 43 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีที่ขึ้นฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเลือกได้แก่ 1) นักศึกษาฝึกปฏิบัติวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล 2) ไม่เคยเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิดมาก่อน 3) ยินดีให้ความร่วมมือในการเข้าโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสะท้อนคิด ทุกรอบการวิจัย เกณฑ์ในการคัดออกคือ 1) ไม่สามารถให้ข้อมูลครบถ้วนตามกระบวนการวิจัย 2) ขอดอนตัวจากโครงการวิจัย เนื่องจากเหตุผลบางประการ

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณด้วยโปรแกรม G*power (Faul, Erdfelder, Lang, & Buchner, 2007) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ = .05 ค่าอำนาจการทดสอบ = .80 และค่า Effect Size = 0.50 (Cohen, 1992) ในการวิจัยนี้อยู่ที่ Arbitrary Level ที่ 95% (Coggon, 2003 in Samkaew, 2004) ซึ่งในวิจัยนี้ได้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด 26 คน เพิ่มจำนวนตัวอย่างร้อยละ 10 จากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ เท่ากับ 3 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวน 29 คน แต่ทั้งนี้เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างที่วางแผนไว้และหลีกเลี่ยง Selection Bias จากการที่นักศึกษาแต่ละคนจะมีโอกาสได้รับการสุ่มเลือกไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงเชิญชวนนักศึกษาทุกคนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การศึกษาเข้าร่วมโครงการ ทั้งหมด 43 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ
2. แบบประเมินพฤติกรรมการสะท้อนคิดของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบประเมินพฤติกรรมการสะท้อนคิด (Kaewprom, 2013) ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับการประเมินผลงานของตนเอง การทบทวนตนเอง การมองเห็นสิ่งที่ควรพัฒนาหรือปรับปรุง การนำความรู้จากการฝึกปฏิบัติไปใช้ประโยชน์

รวม 20 ข้อคำถาม ลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับจากทำเป็นประจำให้ 5 คะแนน ถึงไม่ค่อยทำ
ให้ 1 คะแนน แบ่งระดับพฤติกรรมการสะท้อนคิดโดยใช้เกณฑ์ของ Wongrattana (2010) มี 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง พฤติกรรมการสะท้อนคิดอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง พฤติกรรมการสะท้อนคิดอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง พฤติกรรมการสะท้อนคิดอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง พฤติกรรมการสะท้อนคิดอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง พฤติกรรมการสะท้อนคิดอยู่ในระดับมากที่สุด

การตรวจคุณภาพเครื่องมือ

แบบบันทึกการสะท้อนคิดและแบบประเมินพฤติกรรมการสะท้อนคิด ผ่านการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาล 1 คน อาจารย์เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน
และอาจารย์เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน 1 คน ได้ดัชนีความตรงเนื้อหา (CVI) เท่ากับ .85 และ .96 ตามลำดับ
และนำแบบสอบถามไปทดลองกับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แบบพฤติกรรมการสะท้อนคิดได้ค่าความเชื่อมั่นโดยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา
ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .848

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนัดหมายกลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินพฤติกรรมการสะท้อนคิด ที่คณะพยาบาลศาสตร์ใช้เวลา
ประมาณ 10 นาที รวบรวมแบบสอบถามพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้ความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการ
การพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้สถิติ One Sample T Test ทดสอบการแจกแจงโค้งปกติของข้อมูลด้วยสถิติ Shapiro-
Wilk Test พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติใช้สถิติ ($p\text{-value} = .590$)

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี รวมทั้งสิ้น 43 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี รวมทั้งสิ้น 7 คน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักศึกษาที่ประจำกลุ่มของ
ผู้วิจัย โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณ (ในระยะแรก) มาใช้ในการระบุหรือคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัยเชิงคุณภาพ (ในระยะ
ที่สอง) (Morgan, 2014) กำหนดคุณสมบัติ 1) เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล
2) ฝึกปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนด 3) มีความสนใจในการพัฒนาด้านการพยาบาล โดยพิจารณาจากคะแนน
พฤติกรรมการสะท้อนคิดใน 10 ลำดับแรก และ 4) ยินดีให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกการสะท้อนคิดจำนวน 4 ข้อ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามแนวคิด Reflective Cycle ของ Gibbs
(1988) ประกอบด้วย 1) บรรยายเหตุการณ์ (สิ่งที่ผิดพลาด หรือสิ่งที่ประสบผลสำเร็จ 2) ความรู้สึกต่อสิ่งที่เรียนรู้
3) สิ่งที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์นี้ และ 4) การวางแผนนำไปใช้ในการพัฒนาตัวเองในครั้งต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์ มี 2 ข้อ คำถามในการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร มีแนวคำถาม
จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบสะท้อนคิด และปัญหาในการใช้บันทึกแบบ
สะท้อนคิด 2) ปัจจัยอะไรที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิด ใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์

40 - 60 นาที และคำถามย่อยที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เช่น 1) เมื่อเปรียบเทียบกับสัปดาห์ก่อน ท่านรู้สึกว่าคุณมีพัฒนาการในการเขียนบันทึกสะท้อนคิดหรือไม่ อย่างไร 2) การแลกเปลี่ยนบันทึกหรือฟังการสะท้อนคิดของเพื่อนมีผลต่อมุมมองของท่านหรือไม่ 3) ท่านคิดว่าการเขียนบันทึกสะท้อนคิดช่วยให้ท่านเรียนรู้เรื่องการบริหารการพยาบาลในมุมมองมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3. เครื่องบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึก สำหรับจดข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปตรวจคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาล 1 คน อาจารย์เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 1 คน และอาจารย์เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอน 1 คน จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนและความเข้าใจตรงกันในประเด็นคำถามก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทีมผู้วิจัยวางแผนการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการสะท้อนคิด โดยเตรียมแนวทางการเขียนแบบบันทึกการสะท้อนคิด แนวทางการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และวิเคราะห์การสะท้อนคิด จากแบบบันทึกการสะท้อนคิดของนักศึกษา ประเด็นในการสนทนากลุ่มแต่ละครั้งจะเรียงลำดับไปตามวงจรสะท้อนคิดของ Gibbs ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่ละสัปดาห์หลังการฝึกปฏิบัติรวม 4 สัปดาห์

2. ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถาม เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมวิจัย จึงให้ลงนามเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมวิจัย

3. ผู้วิจัยเตรียมกลุ่มตัวอย่างให้เข้าใจการเขียนบันทึกการสะท้อนคิดยกตัวอย่างและให้ฝึกเขียนใช้เวลาประมาณ 30 - 40 นาที ในวันปฐมนิเทศรายวิชาที่คณะพยาบาลศาสตร์

4. ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำรายวิชาพบนักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 43 คน ชี้แจงรายละเอียดวิธีการเขียนอีกครั้ง และกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเขียนบันทึกการสะท้อนคิดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นจำนวน 4 สัปดาห์ โดยเลือกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยจะเป็นเหตุการณ์ด้านบวกหรือด้านลบก็ได้

5. ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำกลุ่มจัดกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิเคราะห์การสะท้อนคิดจากเหตุการณ์ที่นักศึกษากลุ่มตัวอย่างเขียนบันทึกการสะท้อนคิดไว้ ตามวงจรสะท้อนคิดของ Gibbs และผู้วิจัยสะท้อนให้เห็นสิ่งที่เป็นจุดอ่อนของการเขียน กระตุ้นให้นักศึกษาวิเคราะห์ว่าถ้าจะทำให้ดีขึ้นจะอย่างไร ใช้เวลาครั้งละ 40 - 60 นาที หลังเสร็จสิ้นการฝึกในแต่ละสัปดาห์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ใช้สถานที่โรงพยาบาลที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 1 ครั้ง ช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 โดยจัดกลุ่มสนทนา 7 คน ไม่รวมผู้วิจัยมีแนวคำถาม 2 ข้อ ให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้กระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น มีผู้จดบันทึก 1 คน (Note-taker) และขออนุญาตบันทึกการสนทนา ใช้เวลาสนทนากลุ่มประมาณ 40 - 60 นาที เมื่อสนทนาเสร็จผู้วิจัยสรุปใจความสำคัญแล้ว ให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากนั้นมีการถอดเทปแบบคำต่อคำ และการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตควบคู่กับการสนทนากลุ่ม โดยเปิดให้บันทึกอิสระ (Unstructured) ตัวอย่างหัวข้อในแบบสังเกต เช่น ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมกลุ่ม การตอบสนองของผู้เข้าร่วมต่อประเด็นต่าง ๆ ท่าทีทางอารมณ์หรือภาษากาย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม บรรยากาศในการสนทนา

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความถูกต้อง โดยหลังจากรวบรวมข้อมูลครบถ้วน นำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง มาตรวจสอบโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) โดยการนำผลการวิเคราะห์เบื้องต้นกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องและความตรงประเด็นของข้อมูลที่ตีความจากการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าการตีความของผู้วิจัยสะท้อนความคิดเห็นของตนอย่างถูกต้อง จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาโดย

ผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Methodologic Triangulation) โดยการเก็บรวบรวม ข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตควบคู่กับการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) 6 ขั้นตอนคือ (1) การทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับข้อมูล (2) การทำให้เกิดข้อมูลเบื้องต้น (3) การค้นหาแก่นสาระ (4) การตรวจสอบซ้ำแก่นสาระ (5) การระบุและตั้งชื่อแก่นสาระ (6) การจัดทำรายงาน (Braun & Clarke, 2006) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจึงนำมาสรุปประเด็น (Thematic Analysis) และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ ตามประเด็นย่อย ซึ่งมีขั้นตอนการจัดแฟ้ม การลงรหัสข้อมูล การจัดประเภทของข้อมูล การพัฒนาและการสร้างหมวดหมู่ การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ การตรวจสอบความถูกต้อง การสรุปและรายงานการวิจัย

จริยธรรมวิจัย

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เอกสารรับรองเลขที่ NUR.PN013/2023 วันที่ 14 พฤศจิกายน 2566

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตาราง 1 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตัวแปร	<i>n</i>	μ	σ	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i> -Value (1-tailed)
พฤติกรรมการสะท้อนคิด	43	79.79	7.97	3.942	42	< .001

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลพฤติกรรมการสะท้อนคิดตามแนวคิด Gibbs ของนักศึกษาพยาบาลในการขึ้นฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

พฤติกรรมการสะท้อนคิด	μ	σ	การแปลผล
1. ฉันทำการทบทวนเนื้อหาที่เคยเรียนไปแล้ว	3.70	0.77	ระดับมาก
2. ฉันประเมินผลงานของตนเองเพื่อการพัฒนาในอนาคต	4.05	0.65	ระดับมาก
3. ฉันคิดทบทวนว่ากำลังเรียนอะไร เรียนเพื่ออะไร	4.19	0.66	ระดับมาก
4. ฉันเห็นสิ่งที่ฉันควรพัฒนาหรือปรับปรุง	4.30	0.64	ระดับมาก
5. ฉันทบทวนความคิดของตนเอง	4.37	0.54	ระดับมาก
6. ฉันเปรียบเทียบสิ่งที่อยากรู้กับสิ่งที่ได้รับจากวิชาที่เรียน	3.84	0.65	ระดับมาก
7. ฉันนำความรู้จากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์	4.30	0.60	ระดับมาก
8. ฉันทบทวนว่าเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้ฉันเรียนรู้อย่างไร	4.26	0.66	ระดับมาก
9. ฉันเห็นข้อดีของตนเอง	3.84	0.81	ระดับมาก
10. ฉันแสดงความคิดเห็นของฉันกับผู้อื่น	3.56	0.77	ระดับมาก
11. ฉันคิดไตร่ตรองว่าสิ่งที่กำลังเรียนมีคุณค่าอย่างไร	4.21	0.56	ระดับมาก
12. ฉันบอกความรู้สึกของฉันต่อผู้อื่น	3.02	1.08	ปานกลาง
13. ฉันทบทวนความรู้สึกของตนเอง	4.12	0.70	ระดับมาก

พฤติกรรมการสะท้อนคิด	μ	σ	การแปลผล
14. ฉันทบทวนและเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ เข้าหากัน	3.88	0.73	ระดับมาก
15. ฉันพยายามค้นหาข้อดีของเหตุการณ์เพื่อการเรียนรู้	4.12	0.66	ระดับมาก
16. ฉันทบทวนว่าแต่ละวันได้เรียนรู้อะไร	4.09	0.72	ระดับมาก
17. เมื่อพบสถานการณ์ใหม่ ฉันพยายามที่จะเรียนรู้จากมัน	3.91	0.72	ระดับมาก
18. ฉันทบทวนเนื้อหาและสร้างข้อสรุปเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น	4.14	0.52	ระดับมาก
19. ฉันทบทวนการกระทำของตนเอง	4.21	0.64	ระดับมาก
20. ฉันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของฉันกับผู้อื่น	3.70	0.80	ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 75 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 43 คน เพศหญิง 35 คน (ร้อยละ 81.39) เพศชาย 8 คน (ร้อยละ 18.18) มีอายุระหว่าง 21 - 25 ปี (ร้อยละ 72.91) พบว่าหลังใช้การประเมินพฤติกรรมการสะท้อนคิดนักศึกษามีพฤติกรรมสะท้อนคิดมากกว่าร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 และส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสะท้อนคิดอยู่ในระดับมาก (ตาราง 2)

2. วิธีการจัดการตนเองที่ดีขณะฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า ผลการวิเคราะห์ การวิจัย ตามแก่นสาระ (Themes) มี 3 ประเด็น คือ 1) การเตรียมความพร้อม (Preparedness) 2) การมีภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) และ 3) การเป็นพยาบาลมืออาชีพ (Professionalism)

ประเด็นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Preparedness)

ในการขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติบริหารการพยาบาล ต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านทัศนคติ

1.1 ด้านความรู้ (Knowledge) นักศึกษาต้องมีการเตรียมความรู้ในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน (General Knowledge) เป็นความรู้ทั่วไปในการดูแลผู้ป่วย รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยในแต่ละโรค แต่ละช่วงวัย และความรู้เฉพาะเจาะจง (Specific Knowledge) เป็นความรู้ที่มีความเฉพาะในแต่ละสายงานหรือในแต่ละแผนกที่มีความเฉพาะ เช่น แผนกหลังคลอดเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติพยาบาลและให้คำแนะนำผู้ป่วยได้ โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ทบทวนการดูแลผู้ป่วยแต่ละโรค เริ่มจากโรคที่พบเจอได้บ่อยในบวอร์ดหรือหากเป็นโรคที่เราไม่ได้ ทบทวนมาล่วงหน้าก็จะหาข้อมูลให้ครบถ้วนในการให้การพยาบาลครั้งต่อไป เพื่อสามารถให้คำปรึกษากับผู้ป่วย และญาติได้” (NS.14) “ในการขึ้นฝึกบวอร์ดในครั้งนี้รู้สึกว่าการดูแลตัวเองยังขาดความรู้ในส่วนของการหลังคลอด ต้องพยายามหาข้อมูลเพิ่ม กลับไปทบทวนความรู้และอ่านหนังสือให้มากขึ้น” (NS.05) “ยังมีความรู้เกี่ยวกับบวอร์ด PP ไม่ได้พอจึงทำให้ ตอน Pre-conference ทำได้ดีแค่บาง case” (NS.01)

1.2 ด้านทักษะการพยาบาล (Nursing Skill) ทักษะที่จำเป็นในการพยาบาล มี 3 ข้อ ได้แก่ ทักษะทั้งด้านหัตถการทั่วไป (General Procedures Skill) เช่น การเปิดเส้นให้สารน้ำ และทักษะเฉพาะ (Specific Skill) เช่น การเคาะปอดเด็ก การดูแลทารก ทักษะด้านการสื่อสารทางการพยาบาล (Nursing Communication Skill) เช่น การส่งเวร การซักประวัติ และทักษะการเข้าหาผู้อื่น (Interpersonal Skill) การทบทวนตนเองจะช่วยให้มองเห็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ทักษะด้านหัตถการและทักษะเฉพาะ “การฝึกปฏิบัติหัตถการให้คล่องกว่านี้ ดูคลิปวิดีโอที่อาจเจอบนบวอร์ด ทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น” (NS.29) “รู้สึก failed กับตัวเองที่ทำให้เส้นเสียและรู้สึกเสียใจที่ทำให้ผู้ป่วยต้องเจ็บ 2 ครั้ง ทำให้ตัวเองต้องไปฝึกการเปิดเส้นบ่อย ๆ ให้มากกว่านี้ เพื่อความชำนาญมากขึ้น” (NS.30) “ต้องฝึกการลง

น้ำหนักมือในการเคาะปอดบ่อย ๆ ให้พ่อแม่เด็กมั่นใจเรา” (NS.29) “รู้สึกภูมิใจในตนเองมาก ๆ ที่สามารถเปิดเส้นได้ในครั้งเดียวโดยไม่มีเพื่อนคอยช่วย” (NS.14) “รู้สึกว่าตัวเองพัฒนาขึ้นในทุกวัน พร้อมเรียนรู้งานตลอดเวลา” (NS.29) “ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจับตัวเด็กให้แน่น ๆ การถือคตัวเด็ก รวมไปถึงการอุ้มเด็กในขณะอาบน้ำบริเวณศีรษะ” (NS.04)

ทักษะด้านการสื่อสารทางการพยาบาล “รู้สึกว่าความกังวลและตื่นเต้นลดลงที่ตัวเองส่งเวรได้ตาม Step ของ ISBAR ต้องใช้ภาษาที่เข้าใจมากขึ้น ซักถามเพื่อให้ได้ประวัติที่ชัดเจนและเป็นจริง และต้องฝึกการส่งเวรซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง ก่อนส่งเวรเพื่อให้ Flow มากขึ้นได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเขียน Nurse’s Note ครอบคลุมกับปัญหาและตรงประเด็น” (NS.20)

ทักษะการเข้าหาผู้อื่น “การที่ได้สอบถามพี่ ๆ เกี่ยวกับงานต่าง ๆ ในเวิร์ด ช่วยเป็นแนวทางที่ดีขึ้นเวลาทำงานกับคนไข้” (NS02)

1.3 ด้านทัศนคติ (Attitude) เป็นความคิดและมุมมองในการมองสิ่งต่าง ๆ ถ้ามีทัศนคติที่ดีก็ทำให้ปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้ง่ายขึ้น ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “รู้สึกภาคภูมิใจที่ตัวเองมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการปฏิบัติงานในรายวิชานี้” (NS.28) “รู้สึกว่าดีกับตัวเองมาก ๆ ที่ตัวอย่างยอมก้าวข้ามความกลัวให้โอกาสตัวเองในครั้งนั้น มันเป็นจุดเล็ก ๆ ที่ทำให้ตนเองมีความมั่นใจกล้าในการเปิดเส้นมากขึ้น” (NS.31) “รู้สึกดีใจมาก ๆ ที่ได้ลองเขียน D/C plan ถึงจะกังวลว่าจะเขียนออกมาไม่ดีและไม่รู้วิธีการเขียนลงใน Chart ที่ถูกต้อง แต่มีพี่พยาบาลคอยสอนรู้สึกภูมิใจในตนเองถึงอาจจะยังได้ไม่ดีพอ” (NS.08)

ประเด็นที่ 2 : ภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership)

ในการขึ้นฝึกในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลนักศึกษาต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ โดยเป็นผู้มีความกล้าคิด กล้าทำ มีความกระตือรือร้นทันความเปลี่ยนแปลง รู้จักการแก้ปัญหา และหมั่นพัฒนาตนเองอยู่เสมอการมีภาวะความเป็นผู้นำ ประกอบด้วย

2.1 การรู้จักตนเอง (Self-awareness) รู้จักความสามารถของตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นคนอย่างไร มีข้อบกพร่องที่ต้องทำการปรับปรุงแก้ไขอะไร นำไปสู่การแก้ไขและพัฒนาตนเองโดยในการขึ้นฝึกปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ต้องรวบรวมสมาธิสติให้ดีกว่าครั้งนี้จะได้ไม่ตื่นเต้นเกินไปหากต้องมีการรายงานผลกับแพทย์” (NS01) “รู้สึกผิดกับผู้ป่วยที่ตนเองสะเพร่า ถ้าหากไปเจาะ DTX ตามเวลาค่าน้ำตาลของผู้ป่วยอาจจะไม่สูงกว่าที่หมอ Keep ไว้ ทำให้ตนเองต้องมีความตระหนักและรอบคอบมากขึ้น ควรที่จะดูเวลาตรวจสอบเวลาซ้ำ ๆ เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด” (NS16) “ได้เรียนรู้ถึงข้อผิดพลาดซ้ำและควรปรับปรุงตัวเองอย่างมาก นอกจากจะทำให้ผู้ป่วยไม่ไวใจในตัวเราแล้ว ยังทำให้เสียเวลาอีกด้วย” (NS28)

2.2 คุณลักษณะการเป็นผู้นำ (Leadership Qualities) พบว่า นักศึกษามีการก้าวข้ามความกลัว (Overcoming Fear) และมีความมั่นใจ (Confidence) มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบนักศึกษาที่ขาดความมั่นใจได้รับรู้ว่าตนเองควรพัฒนาและแก้ไขอะไรต่อไป ดังเช่น “รู้สึกท้าทายกับหน้าที่ใหม่ที่ได้รับมอบหมาย ถือเป็นประสบการณ์ที่ดีและใหม่ที่ต้องรับมือและแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าให้ได้” (NS01) “ข้ามความกลัวกล้าที่จะทำโดยเฉพาะในเรื่องหัตถการต่าง ๆ การทำหัตถการได้ดีต้องเริ่มจากการฝึกฝนหากเราไม่ฝึกฝนไม่ได้ลองด้วยตนเองมัวแต่กลัวจะทำให้เราไม่รู้ ทำให้ไม่ได้อยู่ตลอด” (NS31) “รู้สึกว่าตนเองมีการจัดการลำดับงานได้ดีขึ้น พัฒนาไปในทางที่ดีมั่นใจในเรื่องการวางแผนดูแลผู้ป่วยมากขึ้น” (NS31)

2.3 บทบาทผู้นำ (Role of Leadership) มีบทบาททั้งทางด้านการปฏิบัติการพยาบาลและทางด้านการบริหารการพยาบาล ผู้ที่มีบทบาทในการเป็นหัวหน้าเวรพยาบาลจะต้องมีความรู้ในทุก ๆ ด้าน เพื่อสามารถวางแผนในการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกทีมการพยาบาล (Team Member) โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “การเป็นอินชาร์จตนเองต้องอ่านหนังสือต้องมีความรู้ที่แน่นกว่านี้” (NS.13) “รู้สึกว่าตนเองยังขาดความรู้ในการเป็นผู้นำ Conference ถ้าหากเราเตรียมความรู้อ่านหนังสือมากกว่านี้ เราก็สามารถให้คำแนะนำกิจกรรมการพยาบาลและให้

ความรู้แก่ Member ได้อย่างมั่นใจและถูกต้อง” (NS.30) “ต้องกล้าตัดสินใจ กล้าแจกแจงงานตามหน้าที่ที่ได้รับ” (NS01)

ประเด็นที่ 3 : ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) ประกอบด้วย

3.1 การจัดการตัวเอง (Self-management) บุคคลที่มีทักษะการจัดการตนเองจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ โดยผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ควรที่จะมีความมั่นใจ และความกล้าให้มากกว่านี้ เพื่อที่จะได้ดูแลผู้ป่วยได้ Complete” (NS.06) “รู้สึกภูมิใจในตัวเอง ที่สามารถเรียนรู้และได้ทำอะไรสักอย่างสำเร็จด้วยตนเอง” (NS.03) “ครั้งนี้ทำได้ดีแล้ว จะต้องรักษาการเตรียมอุปกรณ์ทำหัตถการให้เหมือนเดิม และพยายามที่จะพัฒนาในเรื่องดังกล่าวให้มากขึ้นกว่านี้ ก่อนที่จะไปหาคณะผู้ป่วย” (NS.24)

และต้องมีการบริหารเวลาให้ดี “การบริหารเวลาของตนเองให้เหมาะสมกว่านี้ โดยต้องคำนึงถึงเหตุการณ์ที่เราไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้เสมอ” (NS.09) “พยายามที่จะเขียน Daily Plan ในแต่ละวันของตัวเอง เพื่อที่จะสามารถรู้ไว้ในแต่ละวัน เรามีอะไรต้องจัดการ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจะสามารถแก้ไขในขณะนั้นได้” (NS.05)

3.2 คุณภาพการทำงาน (Quality of Nursing) ในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลต้องมีการวางแผนที่ดีเพื่อให้ตัวเองมีเข็มมุ่งอยู่กับเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “การที่เราควรจัดการระบบและวางแผนการทำงานของเรานี้ให้ดีที่สุด เพื่อประสบความสำเร็จและกันความล่าช้าต่อการทำงานของเรานี้ด้วย” (NS.04) “พยายามที่จะเขียน Daily Plan ในแต่ละวันของตัวเอง เพื่อที่จะสามารถรู้ไว้ในแต่ละวัน เรามีอะไรต้องจัดการ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจะสามารถแก้ไขในขณะนั้นได้” (NS.05) “การวางแผนการพยาบาลในผู้ป่วย 1 คน เราต้องรู้เรื่องอะไรบ้างให้ครอบคลุมปัญหาอันดับแรกที่ต้องแก้ไขคืออะไร จำเป็นต้องรายงานแพทย์ตอนไหน” (NS.17)

การประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ดีจะต้องใช้ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีควบคู่กันไปด้วย จึงจะทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ควรรับรายงานให้กับพี่ให้เร็วที่สุด เพราะผู้ป่วยเด็กเราต้องรับมือให้ด่วนที่สุด” (SN.04) “นำความผิดพลาดที่ได้เรียนรู้นั้นก็คือ เรื่องของการสื่อสารมาปรับปรุงส่วนที่ยังบกพร่องและทำได้ไม่ดี มาทำให้ดีขึ้น” (NS.05) “รู้สึกประทับใจมากที่ตนเองสามารถพูดคุยสื่อสารกับคนไข้ได้” (NS.13)

3.3 การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) เป็นเหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและมีโอกาสส่งผลกระทบ หรือสร้างความเสียหายให้แก่องค์กรได้ ดังนั้น การบริหารจัดการเพื่อป้องกันความเสี่ยง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทุกโรงพยาบาลต้องดำเนินการ ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “ได้ฝึกการบริหารความเสี่ยง ทำให้ตัวเองเป็นคนที่ย่างงัดมากขึ้น” (NS.03) “ได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือกันภายในวิชาชีพเดียวกัน เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับประโยชน์มากที่สุด” (NS.12)

นอกจากนี้ผลการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงอธิบายพบว่า การใช้วิธีการเรียนการสอนโดยใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิด (Reflection Record) ตลอด 4 สัปดาห์ ใน 4 หัวข้อ ดังนี้ 1. การที่ได้บรรยายหรือเล่าเหตุการณ์ทำให้นักศึกษารู้สึกสบายใจที่สามารถสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทบทวนความรู้สึก ความผิดพลาด ตลอดการขึ้นฝึกในแต่ละสัปดาห์ 2. สามารถเล่าเหตุการณ์ที่เราเจอมาในแต่ละวันเป็นหัวข้อได้อย่างชัดเจน หากเป็นการบรรยายที่ไม่ดีรอบหัวข้อไว้ ก็อาจจะทำให้นักศึกษาสะท้อนคิดได้ไม่ครอบคลุม 3. สามารถทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละวัน ทบทวนเหตุการณ์ต่าง ๆ ขณะขึ้นฝึก หากเป็นความผิดพลาดก็สามารถนำมาเป็นบทเรียนในการพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ 4. สิ่งที่เป็นความท้าทาย โดยกล้าที่จะบรรยายเหตุการณ์และยอมรับเกี่ยวกับความผิดพลาดของตนเองในแต่ละวันเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางที่ดีขึ้น ดังนั้นการใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิด นอกจากจะทำให้ นักศึกษาได้ทบทวนตนเองทั้งความคิด ความรู้สึก และการกระทำ รวมทั้งประเมินศักยภาพตนเอง ค้นหาวิธีการพัฒนาตนเองและพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลให้ดีขึ้น แต่ยังเป็นการสร้างแรงจูงใจทางวิชาชีพให้แก่ นักศึกษาพยาบาล ในการที่จะพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อภิปรายผล

1. นักศึกษามีคะแนนพฤติกรรมการสะท้อนคิดในการฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีพบว่ามากกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เนื่องจากการสะท้อนคิดช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง และเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายในอนาคต กระบวนการสะท้อนคิดช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถประเมินตนเองอย่างเป็นระบบและปรับปรุงการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์และวางแผนการพัฒนาในอนาคต (Mueannadon, Tirapaiwong, Srichairattanakull, & Yutthayong, 2019) เช่น การจัดการกับผู้ป่วยในสถานการณ์ที่ซับซ้อน การสื่อสารกับทีมสหวิชาชีพ หรือการตัดสินใจในภาวะฉุกเฉิน การฝึกปฏิบัติในวิชาการบริหารทางการพยาบาลมักถูกมองว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ

2. วิธีการจัดการตนเองที่ดีขณะฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นที่ 4 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า การใช้แบบบันทึกการสะท้อนคิด ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเตรียมความพร้อม การมีภาวะความเป็นผู้นำ และการเป็นพยาบาลมืออาชีพ เนื่องจากการสะท้อนคิด (Reflective Thinking) เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) และการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพ (Wanchai, Saengpak, & Leaungsomnapa, 2017) โดยเฉพาะในบริบทของการพยาบาลที่ต้องการความสามารถในการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่ซับซ้อนและมีความกดดันสูง การวิจัยในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า แม้นักศึกษาจะมีทักษะการสื่อสารที่แตกต่างกัน แต่การสะท้อนคิดช่วยให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเห็นอกเห็นใจ เพิ่มทักษะการสื่อสาร (Ahmadpour, Shariati, & Moghadam, 2025) พัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ตนเอง เชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง และเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายในอนาคต กระบวนการสะท้อนคิดช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถประเมินตนเองอย่างเป็นระบบและปรับปรุงการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งช่วยให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์และวางแผนการพัฒนาในอนาคต (Mueannadon, Tirapaiwong, Srichairattanakull, & Yutthayong, 2019) เช่น การจัดการกับผู้ป่วยในสถานการณ์ที่ซับซ้อน การสื่อสารกับทีมสหวิชาชีพ หรือการตัดสินใจในภาวะฉุกเฉิน การฝึกปฏิบัติในวิชาการบริหารทางการพยาบาลมักถูกมองว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ

จากการศึกษาพบว่า การฝึกปฏิบัติในวิชาการบริหารทางการพยาบาลสร้างความท้าทายและเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เผชิญหน้ากับประสบการณ์ใหม่ ๆ การศึกษาโดย Srichairattanakool, Tirapaiwong, Mueannadon, & Yutthayong (2019) ชี้ให้เห็นว่า การฝึกปฏิบัติในลักษณะนี้ช่วยให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในหอผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การฝึกปฏิบัติยังช่วยให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม และการจัดการกับสถานการณ์ที่ซับซ้อน Sinthuchai, Dechphithaksirikul, & Yoksuriya (2018) พบว่า การสะท้อนคิดช่วยให้นักศึกษาเข้าใจบทบาทของตนเองในทีมสุขภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับประสบการณ์การปฏิบัติ ทำให้นักศึกษามองเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ช่วยเพิ่มพฤติกรรมการสะท้อนคิดอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในมิติของการทบทวนความรู้สึกรู้สึกของตนเอง แม้ว่าการฝึกปฏิบัติจะมีประโยชน์อย่างมาก แต่ความกดดันที่มาพร้อมกับบทบาทใหม่ เช่น การเป็นผู้นำในทีมพยาบาล ความไม่มั่นใจในทักษะตนเองและการเตรียมตัวที่ไม่เพียงพอทำให้เกิดความเครียดในระยะแรกของการฝึกปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม นักศึกษาที่เขียนบันทึกสะท้อนคิดสามารถรับรู้ถึงข้อผิดพลาดของตนเองและระบุแนวทางพัฒนาตนเองในอนาคต เช่นเดียวกับผลการศึกษาโดย Chonsawat, Kaewchantr, Kraiwong, & Kengkoom (2022) ที่แสดงให้เห็นว่าการสะท้อนคิดช่วยให้เรียนรู้จากข้อผิดพลาดและปรับตัวในสถานการณ์ที่ซับซ้อน หรือในสถานการณ์ที่ต้องการความละเอียดอ่อน นอกจากนี้การฝึกการสะท้อนคิดสามารถปรับตัวและพัฒนา

วิธีการดูแลผู้ป่วยให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล (Wiangperm, Sangsai, Baramee, & Soasuep, 2020) ช่วยให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Chaisa & Janwijit, 2020) เช่นเดียวกันกับ Bijani, Mohammadi, Haghani, Yamani, & Karimi (2021) ได้พัฒนาเครื่องมือสะท้อนคิดสำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่าการใช้เครื่องมือนี้ช่วยให้นักศึกษาสามารถประเมินตนเองและปรับปรุงการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำในทีมพยาบาล ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของวิชาชีพพยาบาล (Nawsuwan, Wisalaporn, & Sattayarak 2015) ในสถานการณ์ที่นักศึกษาต้องทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ การสะท้อนคิดสามารถพัฒนาทักษะการจัดการทีม การสื่อสาร และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ท้าทายได้ดีขึ้น (Reime, Bell, Albrigtsen, & Beisland, 2022) ในขณะเดียวกันยังช่วยเพิ่มทักษะการให้คำปรึกษาของผู้สอนในคลินิกด้วย (Shin, Lee, Kim, Oh, & Hong, 2023) ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การสะท้อนคิดสามารถระบายความรู้สึกและวิเคราะห์สิ่งที่เรียนรู้ได้อย่างอิสระ การเขียนบันทึกสะท้อนคิดช่วยให้นักศึกษาเข้าใจถึงข้อผิดพลาดและวางแผนพัฒนาในอนาคต สามารถทบทวนเหตุการณ์และวิเคราะห์สถานการณ์ได้ดีขึ้น แม้ว่าการสะท้อนคิดจะมีประโยชน์ในหลายมิติ แต่อาจยังขาดโครงสร้างที่ชัดเจนในการสะท้อนคิด (Banditsatsak, 2018) หรือการระบุประเด็นสำคัญไม่ชัดเจน ซึ่งงานวิจัยของ Taiwo, Akhigbe, & Monday, Esther (2022) แนะนำว่าการพัฒนาทักษะการสะท้อนคิดสามารถทำได้ผ่านการจัดอบรม หรือการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มอย่างต่อเนื่องและการพัฒนาโครงสร้างที่ชัดเจนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพในระยะยาว

การนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาพบว่าหลังจากการใช้บันทึกการสะท้อนคิดช่วยทำให้นักศึกษามีการทบทวนตัวเอง มีทักษะในการตั้งคำถาม และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผลสัมฤทธิ์การฝึกภาคปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลดีขึ้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตจะใช้การเรียนรู้จากกรณีศึกษา การประชุมกลุ่ม บันทึกการเรียนรู้ และการสะท้อนคิดในช่วงการประชุมปรึกษาก่อนและหลังลงมือปฏิบัติงาน (Pre-post-conference) ดังนั้น วิธีการสะท้อนคิดจะช่วยให้ผู้เรียนมีการเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ และตัดสินใจเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในวิชาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติการพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการใช้แบบบันทึกสะท้อนคิด (Reflection Record) โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (The Two Groups, Pre-test, Post-test Design) และแบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (The One Group, Pre-test, Post-test Design) กับตัวแปรด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคลินิกที่มีความลึกซึ้งมากขึ้น
2. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในวิชาปฏิบัติการพยาบาล ดังนั้นสำหรับการศึกษารoundต่อไป อาจจะไปศึกษาในวิชาทฤษฎีการพยาบาลและชั้นปีอื่น เพื่อศึกษาการออกแบบการสะท้อนคิดเหมาะสมกับระดับความรู้และประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมหรือต่างสถาบันที่ผลิตพยาบาลเพื่อดูประสิทธิภาพของการสะท้อนคิดในบริบทที่ต่างกัน

References

- Ahmadpour, N., Shariati, A., & Moghadam, M. P. (2025). Effect of narrative writing based on Gibbs' reflective model on the empathy and communication skills of nursing students. *BMC medical education*, 25(1), 10. doi.org/10.1186/s12909-024-06593-7
- Banditsatsak, K. (2018). *Reflective Thinking of Suranaree University of Technology's Cooperative Education Students*. Master's thesis, Suranaree University of Technology. (In Thai)
- Bijani, M., Mohammadi, F., Haghani, F., Yamani, N., & Karimi, S. (2021). Development and psychometric evaluation of a reflection on clinical practice questionnaire for nursing students. *BMC Nursing*, 20(1), 185. doi: 10.1186/s12912-021-00705-0
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa
- Chaisa, P., & Janwijit, S. (2020). The Effects of reflective thinking skill promoting based learning and instruction on reflective thinking behaviors among nursing students. *Journal of Education Studies*, 48(1), 224-238. (in Thai)
- Chonsawat, C., Kaewchantr, M., Kraiwong, P., & Kengkoom, W. (2022). The effect of learning a management through reflective thinking process on reflective thinking behavior among nursing students. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*, 30(1), 28-38. (in Thai)
- Coggon, D. (2003). *Statistics in Clinical Practice*. (2nd ed.). BMJ Books.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159.
- Edelen, G. B., & Bell, A. A. (2011). Role of an analogy guide learning experiences in enhancing student's clinical decision making skill. *Journal of Nursing Education*, 50(8), 453-460.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191.
- Gibbs, G. (1988). *Learning by doing: A guide to teaching learning methods*. Oxford Brookes University.
- Kaewprom, C. (2013). Development of nursing students' reflective thinking skills through learning journals in the teaching and health counseling course. *Journal of Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi*, 2(24), 12-20. (in Thai)
- Morgan, J. (2014). Preliminary Quantitative Input Design. In R. Smith (Ed.), *Advances in Input Design for System Modeling* (pp. 45-68). Springer.
- Mueannadon, R., Tirapaiwong, Y., Srichairattanakull, J., & Yutthayong, S. (2019). Learning development through reflection. *Journal of Health and Nursing Research*, 35(2), 13-25. (in Thai)
- Nawsuwan, K., Wisalaporn, S., & Sattayarak, W. D. (2015). Strategies to develop the nursing students' Identity in nursing colleges, ministry of public health. *Hatyai Journal*, 13(2), 117-132. (in Thai)

- Reime, M. H., Bell, K., Albrigtsen, B., & Beisland, E. G. (2022). Baccalaureate nursing students' reflections on professional development within the nursing leadership role when participating in student-run teams: A qualitative content analysis of student's reflection notes. *SAGE Open Nursing*, 8, 23779608221130604. doi: 10.1177/23779608221130604
- Samkaew, W. (2004). *Statistics in Medical Practice*. P.A. Living, p. 45. (in Thai)
- Shin, S., Lee, I., Kim, J., Oh, E., & Hong, E. (2023). Effectiveness of a critical reflection competency program for clinical nurse educators: A pilot study. *BMC Nursing*, 22(1), 69. doi: 10.1186/s12912-023-01236-6
- Sinthuchai, S., Dechphithaksirikul, S., & Yoksuriya, P. (2018). Reflective practice in nursing education. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 19(2), 15-23. (in Thai)
- Srichairattanakool, J., Tirapairwong, Y., Mueannadon, R., & Yutthayong, S. (2019). Development of learning through reflective thinking. *Journal of Health and Nursing Research*, 35(2). (in Thai)
- Suthayakorn, N., Buatee, S., Khamkon, A., & Lerluk, T. (2023). Active learning management in a lecture course and nursing competency in new normal era. *Thai Journal of Nursing*, 72(4), 61-70. (in Thai)
- Taiwo, A., & Esther, M. (2022). Reflection and reflective practice in general practice: A systematic review exploring and evaluating key variables influencing reflective practice. *Journal of Advances in Medicine and Medical Research*, 34(3), 34-44. doi: 10.9734/jammr/2022/v34i331271.
- Tantalanukul, S., & Wongsawat, P. (2017). Stress and stress management in nursing students. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal*, 9(1), 81-92. (in Thai)
- Wanchai, A., Saengpak, C., & Leaungsomnapa, Y. (2017). Learning and teaching methods by using reflective thinking technique in nursing education. *Journal of Health Science*, 11(2), 105-115. (in Thai)
- Wiangperm, S., Sangsai, W., Baramee, S., & Soasuep, P. (2020). Learning through reflection after nursing practice training for people with mental health problems. *Journal of Health Science*, 29(6), 1095-1102. (in Thai)
- Wongrattana, C. (2010). *Techniques of Using Statistics for Research*. (12th ed.). Nonthaburi: Thai Naremitkit Interprogress. (in Thai)